

M o l n á r E s z t e r

Örökség

Beszélgetés Kecskés Ágnes kárpitművésszel

– **Munkásságodban gyakran megjelenik a múlt, mint téma, illetve a szülőföldedhez, nevezetesen a Felvidékhez való kötődés. Mit jelent számodra most a szülőföld?**

– Komáromi, őslakos magyar közösségben nőttem fel. Ez folyamatosan alapja hozzáállásomnak mindenhez. A városban laktak a Monarchiából odatelepített hivatalnokok, illetve mesteremberek érkeztek oda, de volt egy tömb; az őslakosság, amely szinte a honfoglalástól kezdve összetartott, egymással házasodtak, együtt dolgoztak.

– **Van valamilyen fizikai jele, meg lehet fogalmazni milyen ez az „ősmagyar” arctípus?**

– Herman Ottó kimondottan azt írta róla, hogy ha igaz magyar arcot akar látni valaki, akkor annak a Csallóközbe kell jönnie. Komárom meg Pozsony a csallóközi sziget két orra. Komárom bevehetetlen vár volt a történelem során, tehát se török, se tatár nem tudta elfoglalni. Még '48-ban sem tudták! Nem is

próbálták a várbeli magyar sereget legyőzni, hanem békekötéssel rendezték a helyzetet, és szabadon bocsátották a magyar harcosokat. Egy igazi ingovány volt a Csallóköz, Komárom körül pedig nagy vizek vannak. A Duna és a Vág-Duna összefolyásánál fekszik, sarkában az Öregvárnak.

– **Tulajdonképpen ez a megtartó közösség, vagy a múlt iránti fogékonyság és kontinuitás vitt téged előre?**

– Gondolj bele, hogy a családban mindig erről volt szó. Úgy nőttem fel, hogy templomba jártunk. Négyéves voltam, mikor kitelepítettek, és a mai napig örültem kíváncsodom Észak-Komáromba, mert kicsi koromban amikor kijöttünk a templomból, akkor ott voltak a rokonok, rokonyerek és akkor így, csapattól beszélgetve mentünk haza.

– **Azt olvastam az életrajzodban, hogy Szegeden kötöttél ki. Oda telepítettek?**

– Nem. Dél-Komáromban laktak a mamám szülei,

A megújult Szolnoki Művésztelep központi épülete.

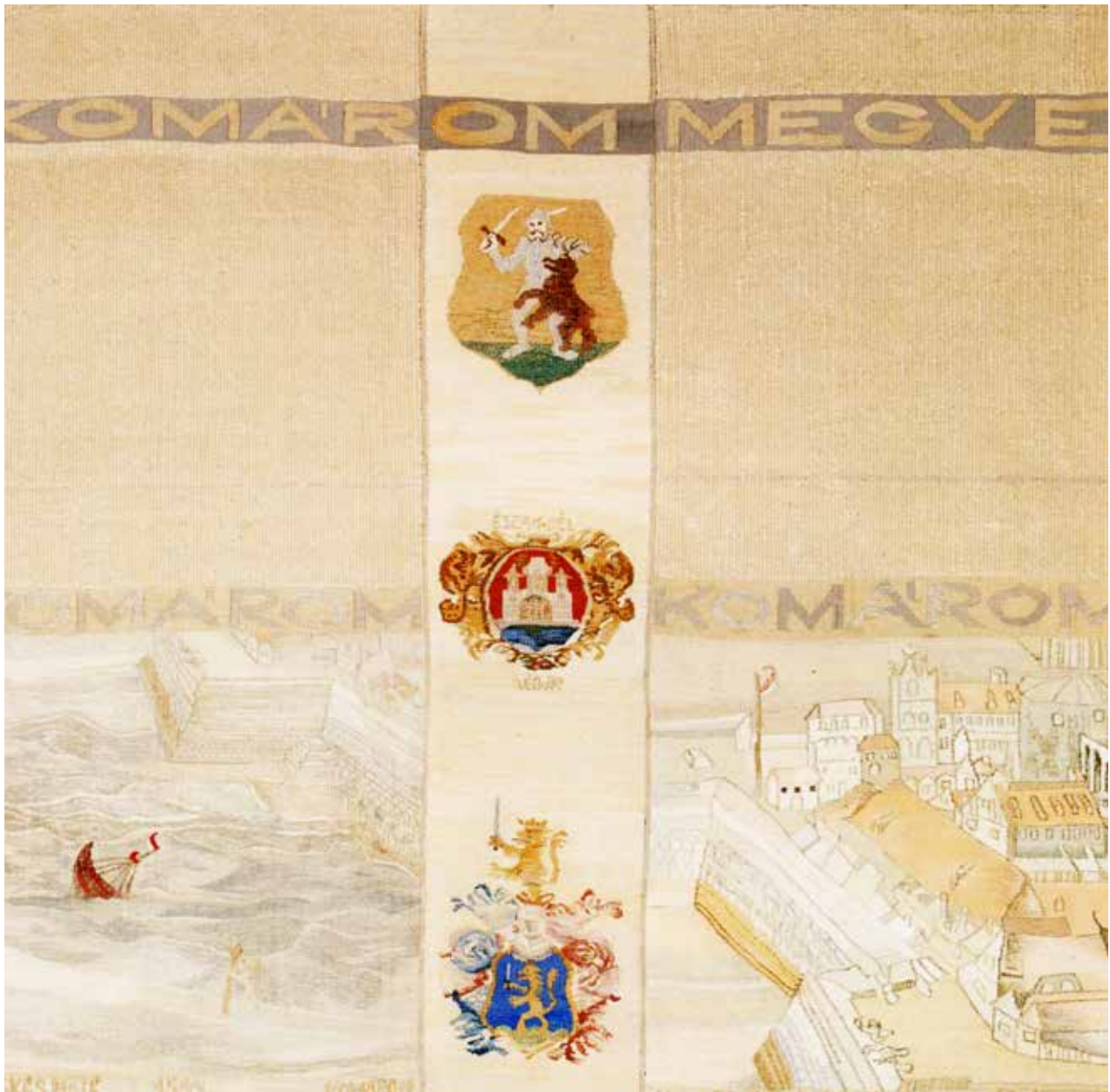
és egy évig laktunk a nagymamám testvérénél, aztán tudott a nagymamám egy házat venni nekünk. Ez '46-ban volt, '48-ban meg Kecskés nagyszüleimet is kitelepítették és a mi házunkba jöttek. Általában Békéscsabára meg Tolnába szerteszét dobálták a szerencsétlen kitelepítettek. A nagymamám testvérenek a bútor nem fért be a ház ajtaján, olyan kicsike házat kapott Békéscsabán a gyönyörű, fürdőszobás városi háza helyett.

– Az én dédapám andódi: őket meg Szekszárdra, Tolna megyébe telepítették. Nagyon furcsa dolog ez, mert a családunknak egyfajta kötődése lett Tolna megyéhez, de igazi kötődése, a nagyapámnak legalább is, a Felvidékhez van, mindig mesél erről.

– **Szerinted van-e olyasmi, ami csak ott, a Felvidéken van, úgy értem, valami különlegesség, a tájban, ami megfog? Ott vannak a mesékben, mondákban például az erdélyi tündérek meg a**

csallóközi tündérek...

– Röviden tudnék mesélni róla. Az ember felnő a Duna mellett, biciklizik- kirándul a szigetekre. A táj hozzátartozik, ahogy a város, a házak, az emberek, a múzeum, a templom, tehát a táj meg a környék. Négyéves voltam [mikor kitelepítettek], és utána nem lehetett átmenni a baráti Csehszlovákiába. A papám testvére odaát élt, és húsz évig nem mehetett át hozzá, pedig volt híd. Azaz négyéves koromig voltam ott, aztán meg nemigen lehetett átmenni. Magyarok lenni Komáromban kőkemény dolog volt, mert ott mindig sok csata volt. A várost ugyan nem foglalták el, mert az őslakosság megmaradt, magyar öntudattal. A török időkben zsoldosokat küldtek a várba, a három részre szakadt Magyarország idején a Habsburgok jöttek. Az én őseim naszádos harcosok voltak, vízi hajókkal, mint Búvár Kund, ilyen történetek vannak a családban. A nagyapám is vontatott hajót,

nem is olyan régen, az 1900-as évek elején. A felmenőim városi polgárok voltak, de közben gazdálkodtak, földjeik voltak, szőlőjük volt, állatot tenyésztettek, kereskedtek. Őseim hosszú távon gondolkodtak a múltat és a jövőt illetően.

– **Úgy tudom, hogy édesapád helytörténettel is foglalkozott. Ahogy így nézem a gobelinjeid, életművedben nagyon-nagyon fontos a múlt.**

– Igen-igen. Édesapám nem bírt beletörődni abba, hogy az ezeréves városmagot '46-ban kettévágják. 1946-ban! Apu helytörténeti könyveket írt és Dél-Komáromban helytörténeti múzeumot alapított. Ezt a fajta értékmentő gondolkodást valamelyest folytattam. A rendszerváltás után a művészeti életnek befellegzett, éreztem tennem kell valamit a közösségért. A művészeket a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége képviselte a szocializmusban, és a rendszerváltáskor meg akarták szüntetni. Oda aka-

rok kilyukadni, hogy én egy közösségépítő családból és városból jöttem, s nem szerettem volna, hogyha összedől a szövetség! A textil szakosztály megmentésére összeszedtem a összeszedtem. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége szétesett, a textileseknél azonban visszaépült. A közösségépítést nem ambícióból csináltam, hanem erre rálátva, ebből a „komáromi agyból” (nevet)...

– **Számodra a kárpit, mint műfaj összefügg-e azzal, hogy a családban voltak nemesi felmenők, ugyanakkor ott volt a múlt felé való nyitottság?**

– Igen. A gobelin műfajt azért választottam hivatásomul, mert mindig az érdekelt, miként lehet maradandót; száz évekig fennmaradót alkotni. Először festő akartam lenni, de akkor nem vettek föl a Képzőművészeti Főiskolára. Teljesen véletlenül kerültem az iparra, nyomó szakra, ami nekem nem volt elég komoly fajsúlyú dolog. Gondold el, hogy a festészet az olyan,

mint ha valaki író, zeneszerző, vagy a festészetben foglal állást bizonyos témákban. Ha mondanivalója van az embernek, akkor egy mintás ruhával túl sok mondanivalót nem lehet kifejezni. Ugyanakkor persze mégis lehet, mert itt van a nagynéném [Bódy Irén], akinek részben köszönhetem, hogy a művészetbe kerültem. Ő Iparművészeti Főiskolát végzett és az utcájukban lakott egy képfestőmester, őt is gyerekkorában érintette meg tehát, de igazság szerint először kárpitokat tervezett batikolva.

– **A főiskolán milyen élmények értek?**

– A főiskolával az volt a konfliktusom, hogy nekem komoly rajztudásom volt, amiért öt éven keresztül éjjel-nappal dolgoztam, és akkor azt dobjam ki az ablakon és kezdjek el hülyéskedni?

– **Avantgárdozni.**

– A tanárom állandóan elégedetlen volt, hogy én ke-

veset csinállok, mert mondjuk egy páfránylevélnek a hátulját – nem tudom, láttad-e már, hogy minden kicsi levélen hat spóra van – én gyönyörűen lerajzoltam és abból próbáltam textilterveket csinálni. Hát persze, hogy lassan ment. Elsőben 4-es osztályzatot kaptam, mert keveset produkáltam. Mikor visszamentem a diplomamunkámért, az első éves munkáimmal (nevet) volt kikapétázva a folyosó, mint didaktikai példakép.

– **Akkor most térjünk rá a Dédmamádról készített portrédra, a diplomamunkádra. Ez a portrédolog tulajdonképpen neked volt az ötleted. Jól emlékszem?**

– Nem, a tanáromé. Fakultatív jártam gobelinre, az nem volt fő szak, és egy nagyon link tanárra volt bízva, aki soha nem jött korigálni. Időnként adott egy-egy feladatot, azon kellett dolgozni. Kartont kellett festeni,

Az új szobrászműhely

hogy aztán megszöjtem róla. Ilyen feladatokat adott a diplomamunkára is. Az egyik baj az volt az én rajztanulásommal, hogy az szocreál, a másik baj, hogy naturalista. A rajztanítás, az arról szólt, hogy ül egy modell, és te figyeld meg. Milyen a szeme, az orra, hasonlítsd rá. Ha belegondolsz a középkori festészetbe, egyáltalán semmi szükség nem volt erre a fajta mesterségbeli tudásra. Iszonyú küzdelem volt ezt is levetkőzni, hogy ne legyen naturalista az az emberi figura. Sosem voltam hajlandó avantgárdot csinálni,

de a 70-es 80-as években a biennálék zsűrijei csak avantgárd dolgokat vettek be. Engem tíz évig mindig kirúgtak a kiállításokról.

– Hogyan kapcsolódtál a Magyar Kárpitművészek Egyesületéhez?

– Sokszor spekuláltunk a Szövetségben mi, gobelinek azon, hogy együtt kéne szőni valamit, mert a szövés lassan megy, és a gobelin mégiscsak murália. Arra gondoltam, hogy a térképes könyvemben talált Hell Miksa-metszetet együtt lehetne megszőni. A

„Kárpit határok nélkül” elnevezésű nagy, közös gobelinben szerepel a Hell-metszet melyet a millicentenáriumra készítettük. Nem akartunk Nagy-Magyarország térképet csinálni, de amit a térképes könyvemben találtam, az az egész Kárpát-medence domborzati térképe volt. Ez a millicentenáriumkor aktuális volt, s harminc felé vágtuk a képet, és mindenki megszőtte a maga 50x50 cm-es darabkáját. A megszőtt a térképet egy 25 cm-es bordűr minta piros- fehér- zöld (a nyers szín volt a fehér) színei tartották össze.

– **Az egyik katalógusod borítójára A víz alatti világ című kárpitod került. Beszéljünk kicsit erről! Nekem az internacionális gótika jutott róla eszembe az apró virágok miatt, meg a Monet az l’Orangerie-ben, az a hangulat, de kicsit más világ. Az a fajta életvidámság...**

– Fiatalságunk idején, amikor rajzolni tanultunk, a Képzőművészeti Gimnáziumban a tanáraink impreszionista festők voltak. Ferenczy Károly, a nagybányai művésztelep. Például az apósom és Barcsay Jenő jó barátok voltak. Az iskolaigazgató, Kántor Andor és a Gálffy Lola. Odajártunk, a férjem is, meg én is. Egygyel fölöttem járt a férjem. Az ő papája Nagybányán kezdett tanulni, Barcsayval volt egyidős, jól ismerték egymást Nagybányáról. A mi időnkben vagy a szocialista realizmus volt, vagy a naturalista modellrajzolás a főiskolán. Szék, hokedli, teknő, meg nem tudom mi, vagy pedig az impresszionista festészet volt akkor divat, ami nyilván beivódik az emberbe.

– **Megemlíteném a Körömi kárpitot, amit a tanítványokkal, parasztasszonyokkal együtt szőttek...**

– A parasztasszonyokkal, igen.

– **Ennek a színvilága számomra a középkor levegőjét árasztja Színeiben ez egy ikon, ugye?**

– Kuklay Antal hívott engem Körömbé, hogy gobelin szakkört csináljak. Miskolc alatt van egy falu, tulajdonképpen Muhival szemben, a Sajó meg a Hernád

ott folyik össze.

– **És akkor ott is maradt a gobelin szakkört vezetni?**

– Igen és először azt csináltuk, hogy kis fákat szőttek a parasztasszonyok.

– **Ők ehhez még értettek, vagy ezt újra kellett nekik tanítani?**

– Erre én tanítottam meg őket. Öt évig jártam Körömbé. Mindenki ugyanazt a rajzot kapta, s még nem tudtam a nének nevét, de ránéztem a fára, és tudtam, hogy ki csinálta, mert hasonlított rá (nevet). Tudtak vásznat szőni, volt fekvő szövőszék a faluban. Én akkor terveztem paraszt szövőszéken a körömi kis zarándoktemplom oltár-kárpitját (1980-1985)

(A szabályos, hatalmas kompozíció az egyöntetű sík felületen, melynek közepére egy Mária-kegyképet helyezett, melynek kidolgozása aprólékos, a bizánci-ikonok hagyományát eleveníti fel. *a szerkesztő)

– **És azok között a politikai körülmények között hogyan lehetett ezt megcsinálni? Hiszen még a '80-as években vagyunk.**

– Hát sutyiban vagy hogyan is mondjam.

– **A tájélmény is fontos művészetekben: Komárom, a Dunakanyar. A 17–18. századi vedutákhoz hasonlítanak. A Dunakanyarhoz mi a kapcsolódásod? Valamilyen életmotívum?**

– Igen, tizenhárom éves voltam, a papám nagyon szeretett kirándulni. Voltak turista barátai, és elvitt engem Dömösre. Onnan, a Prédikálószékről van ez a látvány. Tehát felmáztam papám társaságával a Prédikálószék tetejére, és az egy örök emlék lett, hogy milyen fantasztikus onnan a Dunakanyar.

– **Az életrajzodból kiérezhető, hogy az édesapáddal milyen jó volt a kapcsolatod.**

– Igen, nagyon jó volt. Nekem a gyerekkorom sikerült a legjobban (nevet).

Az interjú 2020. nyarán készült.

„A magyar arcra és tekintetre nézve a próbakövet ott találjuk meg legbiztosabban, a hol a viszonyok úgy alakulnak mint például Révkomáromban, a hol a változó, áramló könnyen engedővárosi elemekkel szemben tömör elem áll fenn, mely hajlam és hivatás szerint egynemű, nem vegyül és csak kevés töredéke veszi fel a »divat mázát«. Vö. Herman Ottó: A magyar nép arcza és jelleme. Budapest, K. M. Természettudományi Társulat, 1902., 315.

Kecskés László (1913–1995) helytörténész, múzeumi igazgató

ifj. Gajzágó Sándor (1942-) festőművész

Kuklay Antal (1937-) római katolikus pap, az Egri főegyházmegye kanokoka; író, művészettörténész, levéltáros